

CONCLUSIONS DE LA TAULA RODONA

Sergi Saladié

La taula rodona que es va celebrar el 15 de novembre de 2008 com a darrer acte de les Primeres Jornades d'Estudi i Divulgació de les Terres del Gaià, que van tenir lloc a Santes Creus, va comptar amb la participació de quatre ponents: Gabriel Borràs i Calvo, coordinador d'Àrees de l'Agència Catalana de l'Aigua; Marc Ordeix, del Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis (CERM) del Museu Industrial del Ter; Ramon Borràs, alcalde de Santa Coloma de Queralt; i Pau Batlle Solé, arquitecte del Baix Penedès; i moderada per Sergi Saladié, geògraf i professor a la Universitat Rovira i Virgili.

La dinàmica de la taula rodona s'estructurà en dos blocs de qüestions. En un primer bloc, cada participant a la taula rodona havia de donar resposta a una sèrie de qüestions sobre l'àmbit territorial del Gaià des del punt de vista o l'experiència en l'àmbit d'actuació de cada ponent. Així, les reflexions fetes per cada ponent responien a un àmbit d'actuació/gestió concret, però totes les aportacions s'interrelacionaven en l'àmbit territorial de les Terres del Gaià. Amb aquestes qüestions es pretenia copsar quines són les dinàmiques, valors, oportunitats, amenaces, etc., que presenta un territori com el de les Terres del Gaià.

Amb un to més prospectiu i propositiu, en un segon bloc, tots els ponents per igual havien de respondre a una sèrie de qüestions relacionades amb el model de gestió de l'àmbit territorial de les Terres del Gaià, i més concretament en relació a la proposta de creació del Parc Natural de les Terres del Gaià i la seva mar.

Així doncs, les qüestions i respostes que cada ponent va efectuar en relació al primer bloc són les següents:

Gabriel Borràs (coordinador d'Àrees, Agència Catalana de l'Aigua):

- *Un riu és un espai únic que la pressió humana pot desmillorar. L'increment de la població i de les millores de les condicions de vida provoca un augment considerable dels abocaments de les xarxes de clavegueram*

□ Figura 1: Taula rodona de l'àmbit 3. D'esquerra a dreta: Marc Ordeix, Centre d'Estudis dels Rius Mediterrànics; Gabriel Borràs, coordinador d'Àrees de l'Agència Catalana de l'Aigua; Sergi Saladié, professor de la URV i moderador de la taula; Ramon Borràs, alcalde de Santa Coloma de Queralt; i Pau Batlle, arquitecte. Foto Tània Socias.

directes al riu Gaià. En èpoques de sequera estiuenca crònica, per sota d'algunes poblacions l'aigua del riu té similituds de claveguera. Quan es procedirà a implementar polítiques serioses i continuades de depuració de les aigües de clavegueram a la conca del Gaià?

- *En els darrers anys, l'Agència ha fomentat la millora de l'entorn fluvial mitjançant ajudes adreçades a entitats i ens locals. Aquesta fórmula ha estat molt vàlida per a millorar trams concrets dels nostres rius, però a mitjà termini, sembla insuficient per incidir de manera prou decidida en la recuperació de l'ecosistema de ribera de molts dels nostres rius. Quines altres fórmules es podrien aplicar per millorar aquesta situació? De cara a propers anys, l'Agència té previst d'augmentar aquesta partida pressupostària?*
- *Sense entrar a parlar de la situació actual de les converses entre Repsol i l'Agència sobre el cabal d'aigua del curs baix del Gaià, quin futur es pot plantejar per la gestió de l'embassament del Gaià i el seu entorn natural, inclòs dins de la Xarxa Natura 2000? És possible pensar en una gestió pública?*

Respostes de Gabriel Borràs:

- El sistema del riu Gaià té incomplet el seu sistema de depuració d'aigües residuals urbanes. Tanmateix s'espera que a mitjà termini, abans del 2014, hi hagi la compleció quasi total.

- S'estan implementant diferents actuacions de regeneració fluvial, per tal de fer un tractament del riu com un sistema de connexió de vida i no un simple col·lector d'aigua.
- En relació a l'embassament del riu Gaià, comentà que hi ha un principi d'acord amb Repsol, propietària de la instal·lació i concessionària de l'aigua, per tal d'aconseguir el tan esperat cabal ecològic. En relació a aquest fet, s'està impulsant l'aprofitament d'aigües regenerades per als processos industrials en els quals actualment Repsol utilitza aigua del Gaià. L'assoliment d'aquest projecte permetria assolir el cabal ecològic del riu, ja que el consum actual que Repsol fa del riu equival al cabal ecològic.
- Actualment els Consells de Conca estan bloquejats per part de la Generalitat de Catalunya. El Gaià podria ser un cas pioner en l'establiment del Consell de Conca.

Marc Ordeix (Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis (CERM) del Museu Industrial del Ter):

- *Quins paral·lelismes observeu entre el cas Ter i el Gaià que puguin suposar oportunitats i sinèrgies de conservació?*
- *Experiències com la del Museu Industrial del Ter, han dinamitzat culturalment el territori? han aportat valor afegit a l'economia del territori? Quina implicació de les administracions s'hi ha donat?*

Respostes de Marc Ordeix:

- Tot comparant les conques del Gaià i del Ter, comenta que són semblants en relació a que totes dues tenen una gran varietat d'hàbitats i que gaudeixen d'una població conscienciada, tot i que el Gaià té un millor posicionament quant a la qualitat dels ecosistemes fluvials, tot i la menor superfície de conca.
- Exposà l'experiència del Museu Industrial del Ter per aportar elements de gestió a la conca del Gaià. En aquest sentit comentà les actuacions de revalorització del patrimoni industrial, minimitzant els impactes negatius que havia tingut aquesta activitat.
- Com a element positiu per a la conca del riu Gaià per tal d'implementar actuacions d'ús públic, comentà que té un gran potencial de visitants pel fet de disposar d'un important volum de població a menys d'una hora de distància.

Ramon Borràs (alcalde de Santa Coloma de Queralt):

- *Com ha evolucionat la relació de la gent dels pobles del Gaià amb el riu? En quina situació es troba aquesta relació actualment?*
- *Quina és la promoció que es fa des d'una perspectiva cultural i turística del Gaià? Què caldria fer per augmentar el coneixement dels valors naturals, culturals i històrics dins i fora de les nostres contrades?*

Respostes de Ramon Borràs:

- En relació a les polítiques de promoció de les Terres del Gaià, comenta que s'han centrat més en els aspectes del patrimoni cultural i històric (castells, cister, modernisme...) que no pas en els valors naturals.
- Comentà que tenia una visió estranya de les jornades, on, segons el seu parer, hi primaven els elements i valors naturals per sobre dels culturals i històrics.
- En resum, digué: "El Gaià el tenim una mica abandonat".

Pau Batlle (arquitecte, Baix Penedès):

- *Què aprecieu més preocupant del desenvolupament urbanístic i territorial de les Terres del Gaià?*
- *És possible promoure en els pobles un model de construcció que tingui present l'espai construït, les formes de l'arquitectura heretada?*
- *Fa la sensació que sense ni haver-ho escrit ni planificat el model que ha funcionat és el de l'esgotament de territoris al llarg de la costa, saltant d'un espai a l'altre. Els plans territorials, com ara el del Camp de Tarragona, aturaran el desgavell?, planificaran per no arribar a l'esgotament?, seran capaços d'aturar les pressions depredadores?*

Respostes de Pau Batlle:

- Comentà primer de tot que debats com els que es promouen en aquestes jornades són del tot necessaris perquè són de baix cap a dalt, en un context d'abundant planejament com és l'actual.
- Les Terres del Gaià li produeixen una sensació de recolliment, de canvi en el paisatge, respecte als territoris litorals.
- Parlar de les Terres del Gaià, serveix per definir una identitat i dotar d'un coneixement a la societat, fins i tot del propi territori.
- En relació a les preocupacions del desenvolupament urbanístic i territorial de les Terres del Gaià, comentà que actualment es dona una superposició d'infraestructures que segueixen una lògica metropolitana, que no encaixa en les lògiques pròpies de cada territori.
- Cal planificació territorial per ordenar els usos i les dinàmiques territorials, així com també crear consciència territorial des dels territoris mateix.
- És partidari de planejaments des de la base cap amunt.
- En relació a l'arquitectura, digué que aquesta és fruit d'una cultura, i que per a promoure models de construcció en els pobles no és tan important l'arquitectura rural tradicional com la definició de projectes de qualitat.

En relació amb el segon bloc, les qüestions que es van plantejar per a tots els ponents van ser:

- *Heu sentit a parlar de la proposta de creació del PN de les Terres del Gaià i la seva Mar, que s'està plantejant des de la societat civil d'aquest territori?*
- *Què penseu que pot aportar aquesta proposta a nivell de protecció, gestió i ordenació del territori? Us sembla una eina adequada i útil per a la gestió responsable del territori?*
- *Veieu viable d'implementar aquest model de gestió territorial? Penseu que hi hauria altres alternatives vàlides?*

Les respostes van ser:

Respostes de Gabriel Borràs:

- Hi ha d'haver un afigura de protecció, però no és suficient la motivació territorial, sinó la implicació dels ajuntaments. Sense protecció no es garanteix la preservació dels valors territorials.

Respostes de Marc Ordeix:

- La figura de Parc Natural no és sinònim de bona gestió. Cal adequar la idea del que significa actualment un Parc Natural.
- Sense figura de protecció es poden aconseguir gestions reeixides.

Respostes de Ramon Borràs:

- Cal protegir alguna cosa.

Respostes de Pau Batlle:

- Caldria estudis previs que desemboquessin en diferents figures/estructures de gestió individualitzada, però complementària en el conjunt del territori.
- Més enllà del nom, caldria la implicació de les administracions, entitats, i de la població de base.

En el debat posterior a la intervenció dels membres de la taula, cal destacar la intervenció d'en Toni Bara, que exposà que hi ha resposta positiva de l'administració al plantejament de la creació d'un Parc Natural. També comentà que hi ha unes qüestions històriques per resoldre, com són el despoblament, la manca de sentiment territorial, els problemes ambientals com els de l'embassament del Gaià...

Com a conclusions generals de la taula rodona es pot afirmar que aquests tipus de jornades es plantegen com a un instrument vàlid per a la definició de polítiques territorials fetes des de la base, i per a la creació o reforç d'identitats, així com per a la millora de l'autoestima de la població del territori.

Aquesta emergència de discursos territorials en el mateix moment que la globalització financera és màxima, és un fenomen que es pot contemplar en diversos territoris. La il·lusió i perseverança permetran assolir els objectius de qualitat territorial desitjats.

Coratge i sort a la bona gent del Gaià!